

Nr 65.

Av herr **Sundberg m. fl.**, om ett anslag av 21,300 kronor att utbetalas till patronus i Morlanda församlingars pastorat till fullföljd av träffad överenskommelse om patronatsrättens upphävande.

Sedan säteriegendomen Morlanda å Orust i Morlanda socken av Göteborgs och Bohuslän genom köp den 26 november 1910 övergått till ny ägare, numera patronus ecclesiae i Morlanda, Gunnar Sanne, framställdes till honom av pastoratets församlingar den av dem länge närda önskan, att patroni rättigheter och skyldigheter måtte snarast möjligt få övertagas av församlingarna.

Med största beredvillighet tillmötesgick den nye patronus dessa önsknningar, och överläggningar om sakens ordnande upptogos.

Den 14 december 1912 framlades vid sammanträde å Ellös förslag i frågan, som av de där sammanträdande parterna, patronus ecclesiae och Morlanda pastorats församlingar genom ombud, antogs (se Bil. 1.). Detta förslag blev vid gemensam kyrkostämma med Morlanda pastorats församlingar den 16 april 1913 godkänt och fastställt. Patronus åtog sig härigenom att helt och hållet på egen bekostnad, med undantag av den obetydliga summan av 148 kr. 97 öre, som fanns i kyrkokassan tillgänglig, låta restaurera Morlanda kyrka med hänsyn till nutida fordringar och i enlighet med bestämmelser i laga syn, som på framställning av församlingen komme att förordnas av Konungens befallningshavande. Därjämte avstod patronus från sin rätt från och med år 1913 att disponera kyrkoinkomsterna — varje möjlighet till återfående ur kyrkokassan av gjorda utlägg är härmed utesluten — och medgav Morlanda församling att bestämma rörande dessa inkomsters användning för kyrkan, samt ingick på att årligen redovisa dessa medel, som av honom uppbäras. Kostnaden i framtiden för kyrkans underhåll och nybyggnad

övertages av församlingen från det nämnda kyrkorestauration sålunda av patronus fullbordats.

Men ej endast genom avstående av denna ovannämnda del av patronatsrätten tillmötesgick patronus församlingarnas önskingar. Han förband sig även att till församlingarna för deras vidare framställning hos statsmakterna avlämna en handling, varigenom han godvilligt avstår från patronatsrätten i alla delar, för så vitt staten lämnar honom ersättning för den enligt lagliga handlingar till staten ursprungligen utgivna bytesvalutan, varmed patronatsrätten förvärvats, nämligen tvenne gårdar, som tillhopa utgöra 1½ mantal, den ena i Säve, den andra i Björlanda socken å Hisingen med ett taxeringsvärde av 42,600 kr. (se Bil. 2.). För att underlätta lösningen av denna för församlingen angelägna fråga så mycket som möjligt och med förtroendefull tillit till statsmakternas rättvisa ville han härvidlag åtnöja sig med det ersättningsbelopp, som K. M:t med riksdagen kan finna skäligt, dock med den reservation, att det må uppgå till hälften av dessa egendomars taxeringsvärde vid den tid, då framställning om patronatsrättens avskrivning sker, och vidare (se avsägelseakten Bil. 3), att han gör vidhållandet av sitt erbjudande beroende på att »staten i sammanhang med den ansökan, som nu kommer att göras av Morlanda församlingar, lämnar ersättning» och icke vägrar att för närvarande fästa avseende vid densamma och uppskjuter frågan.

Vidare förband sig genom samma den 16 april 1913 godkända överenskommelse patronus att till församlingen överlämna den vid tiden för K. M:ts eventuella bifall till framställningen om patronatsrättens upphörande befintliga behållningen i kyrkotiondekassan. Även bestämdes att föreskrifterna i denna handling 1:o), 2:o) och 3:o), angående kyrkans restaurering på patronus' bekostnad, kyrkoinkomsternas redovisning och patronus' avsägelse av sin rätt till disposition av desamma från och med 1913 samt församlingens övertagande av kyrkans underhåll och nybyggnad efter dess restaurering skola vara gällande, oavsett om patronatsrätten upphäves eller icke.

Det av patronus avgivna löftet i punkt 4:o av samma överenskommelse angående avlämnande av handling med innehåll av godvilligt avstående från patronatsrätten på vissa villkor infriades genom av honom den 26 juni 1913 till församlingen överlåten skrivelse i denna sak (se Bil. 3), däri han dels meddelar en historik angående patronatsrättighetens tillkomst, dels bevisar sin egen rätt till patronatet, motiverar sin rätt till vederlag av staten, bekräftar sina medgivanden och förklarar sig beredd att med vederbörliga handlingar ytterligare styrka sina rättigheter.

Den 22 mars 1915 inlämnade Morlanda pastorats församlingar genom å gemensam kyrkostämma valda ombud till K. M:t underdånig ansökan om patronatsrättighetens upphävande på här förenämnda villkor (se Bil. 4.), och den 17 april samma år inlämnades till K. M:t av patronus en framställning i samma ärende och syfte och med samma förutnämnda villkor (se Bil. 5—6).

Det är att märka, att de stora kraven på restaurering av Morlanda kyrka framställdes helt kort efter den nye patroni tillträde av patronatsrätten och honom ganska oförmodat, men att han ej blott tillmötesgick församlingarnas önskan angående påkallande av syneförrättning m. m., utan ock, då de stora utgifter, som enligt densamma komme att åligga honom, för honom blivit kända, i alla delar vidhöll och ytterligare bekräftade sina åtaganden. Det var nämligen först den 19 november 1913, som nämnda syn hölls, och denna resulterade uti anbefallande av en restaureringskostnad på en för enskild person så avsevärd summa som 19,475 kronor.

Jag tillåter mig här citera, vad patronus i detta sammanhang säger i sin ovannämnda inlaga (Bil. 5) till K. M:t: »För den nu alltså förestående reparationen funnos i kyrkokassan endast tillgängliga 148 kr. 97 öre, varför hela det belopp, som i övrigt för arbetena kommer att erfordras — alltså för enskild man högst betydande summor — av mig privat måste gäldas». Han tillägger, att dessa uppoffringar vore i hans ställning högst kännbara och vidare: »vad ersättningsbeloppets storlek beträffar, vågar jag förutsätta, att intet mindre belopp än nämnda halva taxeringsvärde, 21,300 kr. kan prövas skäligt, då av det föregående ju framgår, att den av mig åtagna kyrkoreparationen medtager största delen av denna summa, varför ersättning för mina hittills tiondefria fastigheters mistande av denna förmånsrätt samt för kallelserätten etc. ändock bliver synnerligen anspråkslös». Patronus avslutar sin framställning till K. M:t angående upphävandet av patronatsrätten och tillvägagåendet därvid med följande underdåniga yrkande: »att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att ersättning beredes mig för avstående av den mig tillkommande patronatsrättigheten i Morlanda pastorat av Göteborgs stift med halva taxeringsvärdet av de hemman, mot vilkas bortbytande till kronan denna patronatsrättighet erhållits, Kronor Tjuguett tusen trehundra».

Att förestående yrkande är en i synnerlig grad rättvis och billig begäran, synes ock därav, att ej blott församlingarne för sin del intygat detta och därpå byggt sin förhoppning om den önskade ändringen, utan ock därpå, att såväl Konungens befallningshavande i en till K. M:t ställd

skrivelse av 20 juli 1915 finner sig böra i underdånighet tillstyrka nådigt bifall till ovannämnda framställningar, som ock Göteborgs stifts domkapitel i en skrivelse till K. M:t av den 2 juni 1915 och vederbörande kontraktsprost i skrivelse d. 25 maj 1915 uttalat samma mening. (Se Bil. 7—9.)

Att de patronella församlingarna i riket själva hyst och framställt varma och enträgna önskningsar att få, liksom rikets övriga församlingar, utöva inflytande vid tillsättande av sina själasörjare, är ju högst naturligt, och rättmätigheten av denna allmänna önskan inom sådana församlingar är så klar och omfattad med så allmän sympati, att en utförlig motivering i denna del torde vara överflödig. Också har under de sistförflutna 100 åren frågan om avskaffande av patronatsrättigheterna i riket genom statsmakternas ingripande mångfaldiga gånger varit föremål för överläggningar och uttalanden både inom regering, riksdag och kyrkomöte. Vissa myndigheter ha ock flera gånger haft att å ämbetets vägnar uttala sig i frågan, och officiell, grundlig och utförlig utredning föreligger. Det är då synnerligen beaktansvärt, att över allt går, som en röd tråd, genom alla uttalanden, förhandlingar och utredningar angående denna sak en samfälld önskan att tillmötesgå församlingarnas åstundan att genom statsmakternas ingripande få patronatsrätten upphävd och desslikes på samma gång ett erkännande, att så ej kan ske utan vederlag till denna rätts innehavare, där den, såsom mångenstädes befunnits och som fallet ock är i Morlanda, vilar på fullt bevisbara privatäganderättsliga grunder.

Ovan antydda officiella utredning föreligger i på nådigt uppdrag utgivna arbeten år 1901 och 1912, det förra, som avser förhållandena i Skåne, Halland och Bohuslän, författat av numera regeringsrådet jur. d:r G. Thulin, det senare berörande patronatsrättigheterna i Gamla Sverige, av sekreteraren i marinförvaltningen, Arvid Bäckström.

Nu torde den invändningen möjligen framkomma, att man icke bör göra en enskild patronatsrätt till föremål för undersökning och beslut, utan torde avgörandet om samtliga patronatsrättigheter i riket fattas i ett sammanhang.

Häremot gälla dock flera vägande motskäl. Någon framställning från K. M:t angående patronatsrätternas i riket upphörande framkom icke till 1915 års kyrkomöte. Alltså torde det komma att dröja ännu i flera år, innan detta ärende av statsmakterna bliver avgjort. Det torde icke vara lämpligt, att beslut i anledning av församlingarnas och patroni i Morlanda framställning — i avvaktan härå — fördröjes på obestämd tid. Såsom nämnts har patronus gjort till villkor för sina

medgivanden, att ärendet icke uppskjutes, i vilket fall han ej längre är bunden av desamma. Vikten av att med den föreliggande överenskommelsen som grundval få patronatsrätten i Morlanda avlöst torde ej böra underskattas. Denna rätt hör nämligen till det fåtal patronatsrättigheter, som tillkommit genom ekonomiskt vederlag till kronan och vilka alltså, enligt vad enhälligt erkännes, icke kunna berövas innehavarna utan vederbörlig ersättning. Det torde därför ej kunna anses annat än som ur det allmännas synpunkt i såväl ett som annat avseende välbetänkt att nu få en av dessa patronatsrättigheter på ett för alla parter tillfredsställande sätt avlöst.

Ser man i allmänhet på frågan om patronatsrättigheternas upphörande, så torde få medges, att ett överallt lika tillvägagångssätt därvid ej är möjligt på grund av de olika omständigheter, under vilka patronatsrättigheterna å de olika platserna tillkommit, vilket gör det till en bjudande nödvändighet att, så vida ej privatäganderättsliga förhållanden skola trädas för nära, i varje särskilt fall pröva och besluta. En sådan uppfattning gjorde sig ock gällande i ett yttrande av kammarkollegium i anledning av en inom bondeståndet vid 1850—51 års riksdag väckt motion, där det heter, »att det vore tydligt, att några allmänna grunder för inlösen av patronatsrätt ej kunde uppgivas, enär de faktiska omständigheterna i varje särskilt fall vore mycket olika» och att man måste »ingå i undersökning för varje särskilt pastorat om patronatsrättens tillkomst m. m.» och K. M:t »efter omständigheterna särskilt för varje församling i nåder besluta». K. M:t anslöt sig ock till denna uppfattning genom utfärdande av cirkulär till domkapitlen den 23 november 1855 om »att underrätta de inom varje stift befintliga patronella församlingar, att de av dem, som önskade patronatsrättigheternas upphörande, ägde, efter förutgången överläggning med patronus angående villkoren, hos K. M:t därom göra underdånig anmälan samt tillika avgiva förslag till verkställande därav, då K. M:t, efter vederbörandes hörande, ville sitt nådiga beslut för varje särskilt fall meddela». Detta bekräftas ytterligare genom kungl. cirkulär i anledning av en riksdagens framställning, som föredrogs den 11 nov. 1892, varuti hänvisning gjordes till ovan anförda cirkulär av 1855 med tillägg, att vid visitation visitorator skulle söka befrämja åstadkommandet av *erforderlig överenskommelse mellan patronus och församlingen*.

Härav framgår, att den väg som Morlanda församlingar och deras patronus gått för erhållande av avveckling i föreliggande fråga, just är den hittills av statsmakterna anbefallda och att, även om beslut fattas

om allmänt upphävande av patronatsrätten i riket, villkoren därför måste i varje särskilt fall undersökas och avgöras.

Den omyndighetsställning, som patronella församlingar befinna sig uti i jämförelse med andra församlingar, blir också allt mindre överensstämmande med tidens krav och den allmänna uppfattningen. Vad vore då naturligare och rättare, än att, även särskilt i det fall som denna motion avser, kronan ville ingripa till förmån för församlingarnas och patronus' begäran och befria Morlanda församlingar från nämnda förmynderskap genom upphävande av patronatsrätten på de villkor, om vilka patronus och församlingarna överenskommit, och detta så mycket mer som dessa villkor innebära, vad kronan angår, endast, att kronan till rättsinnehavaren återbetalar hälften, enligt taxeringsvärdet, av det som kronan tog i byte mot patronatsrättigheten.

På grund alltså av vad här ovan anförts och de bifogade handlingarna, samt med stöd av de utlåtanden, som avgivits av såväl Konungens befallningshavande som ock Göteborgs domkapitel och vederbörande kontraktsprost, vilka samtliga tillstyrka bifall till de framställningar, som av Morlanda pastorats församlingar och dess patronus i underdånighet gjorts hos Kungl. Maj:t, hemställes,

att riksdagen ville anvisa ett belopp av 21,300 kronor att utbetalas till patronus i Morlanda, Gunnar Sanne, därest ovanberörda mellan Morlanda pastorats församlingar och bemälde Sanne träffade överenskommelse om patronatsrättens upphävande varder av Kungl. Maj:t fastställd.

Stockholm den 26 januari 1916.

Axel Sundberg.

Herman Andersson.

Wilh. Hellberg.

Cornelius Olsson.

Avskrift.

Bil. 1.

Förslag till överenskommelse,

antaget av patronus ecclesiae i Morlanda församling samt ombud för församlingen å sammanträde i Ellös den 14 december 1912, avsett att underställas kyrkostämmans prövning.

1:o) Patronus fullgör föreskriften i Kungl. Maj:ts Nådiga bref den 12 april 1901 att försätta Morlanda kyrka i sådant skick som med hänsyn till patronbrevfets innehåll och nutida fordringar kan anses skäligt och som skall bestämmas af laga syn, som på framställning af församlingen förordnas af Konungens Befallningshafvande;

2:o) i och för denna restauration må användas de medel, som finnas i tiondekassan vid 1911 års slut enligt den af patronus lämnade redovisningen, hvilken af församlingen godkännes, jämte hvad som influtit i tionde under innevarande år, efter afdrag af årets utgifter. I öfrigt bestrides restaurationen af patronus med egna medel;

3:o) kyrkoinkomsterna från och med 1913 skola af patronus uppbäras samt jämte ränta å behållna medel årligen redovisas. Patronus afsäger sig rätten att disponera dessa inkomster och medgifver Morlanda församling att bestämma rörande deras användning för kyrkan, hvars underhåll och nybyggnad öfvertages af församlingen från det kyrkorestaurationen fullbordats;

4:o) patronus förbinder sig att ofördröjligen till församlingen för dess vidare framställning hos statsmakterna aflämnas en handling, enligt hvilken patronus godvilligt afstår från patronatsrätten, för såvidt staten lämnar honom ersättning för den enligt lagliga handlingar till staten ursprungligen utgifna bytesvalutan, ett mant. kr.-sk. Kärra Liagården i Säfve socken och $\frac{1}{2}$ mt. skatte Lilleby Norgården i Björlanda socken, med belopp, som Kungl. Maj:t med riksdagen kan finna skäligt och som lämpligen synes böra bestämmas till hälften af dessa egenomars taxeringsvärde vid den tid, då framställning om patronatsrättens afskrifning sker;

5:o) därest församlingens framställning om patronatsrättens afskrifning af Kungl. Maj:t bifalles, öfverlämnar patronus till församlingen den vid tiden för denna åtgärd befintliga behållningen i kyrktiondekassan;

6:o) föreskrifterna i 1:o), 2:o) och 3:o) momenten härovan skola vara gällande oafsedt om patronatsrätten med anledning af denna öfverenskommelse upphäfves eller icke.

Detta förslag blev vid gemensam kyrkostämma med Morlanda pastorats församlingar den 16 april 1913 godkänt och fastställt.

Vidimeras

Bror Samuelsson.

v. pastor i Morlanda pastorat.

Avskrift.

Bil. 2.

Att hemmanen ett mantal kronoskatte Kärre Ligården i Säfve socken och ett halft mantal (förmedlat från ett mantal) kronoskatte Lilleby Norgården i Björlanda socken, hvilka hemman år 1648 kommit i danska kronans ägo genom tillägnandet åt ägaren af Morlanda säteri i Morlanda socken utaf jus patronatus till Morlanda pastorat, med tionde till församlingens kyrka, men hvilka hemman sedermera sålts till skatte, det förra den 2 april 1704 och det senare den 26 oktober 1723, numera ägas, till nedanstående delar, af följande personer, och att dessa hemmansdelars taxeringsvärden för innevarande år utgöras af nedannämnda belopp, nämligen:

Kärre Ligården,	$\frac{1}{4}$	mantal	Olof Aug. Andersson	kr.	7,300:—
D:o	$\frac{1}{2}$	»	Axel Herman Persson	»	14,500:—
D:o	$\frac{1}{8}$	»	Per Olsson i Hammareg.	»	3,400:—
D:o	$\frac{1}{8}$	»	Joh:ns Andersson Västerg.	»	3,400:—
Säger 1 mantal				Summa värde	kr. 28,600:—
Lille by Norgården,	$\frac{1}{4}$	mantal	Karl E. Landström arfv.	kr.	7,000:—
D:o	$\frac{1}{8}$	»	Anders Peter Andersson	»	3,500:—
D:o	$\frac{1}{8}$	»	Sam Alexius Karlsson	»	3,500:—
Säger $\frac{1}{2}$ mantal				Summa värde	kr. 14,000:—

Varder härmed efter verkställd undersökning på begäran till bevis meddeladt. Göteborgs fogderis häradsskrifvarekontor den 10 december 1912.

Helge Stenberg.

Vidimeras

Fingal Lundh.

K. Bäckman.

Avskrift.

Bil. 3.

Genom en den 19 december 1648, medan Bohuslän ännu tillhörde Norge, af konung Fredrik III af Danmark och Norge utfärdad skriftlig handling tillbytte sig Daniel Bildt å Morlanda gård såsom evinnerlig egendom jus patronatus till Morlanda kyrka jämte kyrkans tionde och andra förmåner mot afstående likaså för evig tid till danska kronan af två honom tillhöriga på ön Hisingen belägna gårdar ett mantal kronoskatte Kärre Ligården i Säfve socken och $\frac{1}{2}$ mantal kronoskatte Lilleby Norgården i Björlanda socken, för hvilka kronan, som förband sig till hemul, skulle utgiva ersättning, därest de af Bildt förvärf-

vade rättigheterna och förmånerna blefvo honom eller hans efterkommande frånvunna.

Uti fredsfördragen mellan Sverige och Danmark i Roskilde och vid Köpenhamn den 26 februari 1658 och den 27 maj 1660 har svenska kronan bekräftat de i de avträdde provinserna gällande äganderättsförhållandenas bestånd samt därvid öfvertagit sagda af Bildt i byte lämnade hemman, hvilka svenska kronan sedermera sålt till skatte, det förra den 2 april 1704 och det senare den 26 oktober 1723.

Den sålunda genom laga byte tillkomna patronatsrätten förvärfvades i sammanhang med köp af Morlanda gård den 25 augusti 1881 af grosshandlaren J. N. Sanne, hvilken i tvist angående frågan, huruvida patronatsrätten till Morlanda skulle anses vara förbunden med Morlanda säteri eller vara ett jus personale, genom Kungl. Maj:ts dom den 24 november 1887 förklarades såsom ägare till nämnda gård vara rätter patronus till Morlanda kyrka och berättigad att åtnjuta de enligt bytesbrevet patronus tillkommande rättigheter och förmåner.

Sedan undertecknad genom köp den 26 november 1910 från grosshandlaren J. N. Sanne förvärfvat Morlanda säteri och den därmed förenade patronatsrätten i Morlanda, har af pastoratets församlingar till mig framställts det önskemålet, att patroni rättigheter och skyldigheter måtte så snart som möjligt övertagas af församlingarna.

I hvad på mig ankommer, är jag beredd att tillmötesgå denna församlingarnas uttalade önskan. Men patronrättens upphörande påkallar gifvetvis också åtgärd från statens sida. Genom statens ingripande, församlingen oåtspord, har ju nämligen patronatsrätten tillkommit, och staten har för denna rätts afstående erhållit full valuta af patronus. Skall alltså patronrätten upphöra genom ömsesidigt beslut af de kontrahenter — staten, patronus och församlingen — som stå som parter i denna sak, så måste patronus naturligen anses berättigad återfå af staten den ursprungligen till henne utgifna bytesvalutan, d. v. s. ofvan angifna 1 $\frac{1}{2}$ hemman eller också deras fulla nuvarande värde.

För att emellertid underlätta, att denna fråga vinner sin lösning snarast möjligt, vill jag härmed förklara mig villig att godvilligt afstå min sagda patronrätt, för så vidt staten i sammanhang med den ansökan, som nu kommer att göras af Morlanda församlingar, lemnar mig ersättning för nämnda 1 $\frac{1}{2}$ hemman å Hisingen med belopp, som Kungl. Maj:t med riksdagen kan finna skäligt och som då enligt den mening, som äfven Morlanda församlingar uttalat, lämpligen synes böra bestämmas till hälften af dessa hemmans taxeringsvärde, sådant detsamma fastställes af 1913 års pröfningsnämnd.

Visserligen kan staten f. n. vägra afseende vid församlingarnas ansökan och tills vidare uppskjuta denna fråga. Men förutom att mitt nu gjorda erbjudande i ty fall upphör att vara gällande, synes äfven i öfrigt all anledning för det allmänna föreligga att nu förhjälpa denna viktiga fråga till sin lösning, sedan församlingen och patronus kommit till öfverenskommelse i densamma. En lösning måste ju nämligen framarbetas förr eller senare. Och utan vederlag till patronus låter denna ej tänka sig, då patronatsrätten i Morlanda är privategendom, genom laga åtkomst förvärfvad, och ej för sin uppkomst har att tacka adel, titel eller rang, privilegium eller ynnestbevis eller dylika mera tillfälliga omständigheter, hvarigenom det ojämförligt största antalet patronrätter i vårt land tillkommit.

Jag är beredd att vid ärendets behandling med patronbrevet och andra vederbörliga handlingar styrka mina rättigheter samt lemna erforderlig utredning, och torde tillfälle härtill beredas mig. Morlanda säteri pr Kårehogen den 26 juni 1913.

Gunnar Sanne,

patronus ecclesie i Morlanda.

Rätt afskrifvet betyga

Fingal Lundh.

A. L. Berg.

Avskrift av avskrift.

Bil. 4.

TILL KONUNGEN.

Ett önskemål, som länge påkallat statsmakternas uppmärksamhet, är avskaffandet av de s. k. patronatsrättigheterna.

Vid skärskådandet av denna fråga torde den åsikten ha gjort sig gällande att då dessa rättigheter i allmänhet tillkommit genom från statens sida vidtagna åtgärder, det också bör åligger staten att ej mindre ingripa för deras avskaffande än även vidkännas alla därmed förenade kostnader.

Med anledning härav hava Morlanda pastorats församlingar å gemensam kyrkostämma den 16 april 1913 beslutat att hos Eders Kungl. Maj:t göra en underdånig framställning om upphävande av den ägaren till Morlanda säteri tillkommande patronatsrättigheten samt uppdragit åt undertecknade att verkställa detta beslut å församlingarnes vägnar.

Vid fullgörande av detta uppdrag få vi först till upplysning i ärendet överlämna följande handlingar:

1:o vederbörligen styrkt avskrift av det vid ovan omnämnda kyrkostämma hållna protokollet, varav inhämtas

dels att stämman då godkänt en mellan av stämman utsedda kommitterade, å ena sidan, och patronus ecclesie i Morlanda pastorat, herr godsägaren Gunnar Sanne, å den andra, träffad överenskommelse, varigenom patronus förbundit sig ej mindre att med egna medel restaurera Morlanda gamla kyrka samt avstå från honom enligt patronbrevet tillhörande kyrkoinkomster, än även att på vissa villkor avstå från patronatsrätten i dess helhet, mot det att Morlanda församling efter kyrkorestaurationens fullbordande övertager nybyggnads och underhållsskyldigheten beträffande samma kyrka;

dels ock att församlingarna lämnat oss ovan antydda uppdrag,

2:o en av godsägaren Gunnar Sanne den 26 juni 1913 utgiven handling, varigenom han förklarar sig villig att på vissa villkor avstå från ifrågavarande patronatsrätt,

3:o Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavandes i Göteborgs och Bohus län resolution den 31 december 1913, utvisande att sedan den i åberopade överenskommelsen omnämnda syn å Morlanda kyrka ägt rum, Eders Kungl. Maj:ts

Befallningshavande förordnat, att de av förrättningsmännen påsynade brister, för vilkas avhjälpande förrättningsmännen ansett ertorderliga arbeten, i penningar värderade till sammanlagt 19,475 kronor, skola vara avhulplna inom ett år efter det ritningar och definitivt kostnadsförslag för kyrkans restaurering vunnit nådig fastställelse, samt att ansökan om dylik fastställelse skall vara till vederbörande myndighet ingiven före den 1 augusti 1914.

Beträffande patronatsrättens uppkomst samt patroni rättigheter och skyldigheter m. m. hänvisas *dels* till godsägaren Sannes uppgifter samt löfte att i ärendet förete vederbörliga handlingar, *dels ock* till jur. d:r Gabriel Thulins efter nådigt uppdrag år 1901 från trycket utgivna utredning rörande patronatsrättigheterna i Skåne, Halland och Bohuslän, del I sid. 233 o. f. och del II sid. 336 o. f.

Av ovan omförmälda handlingar framgår att patronatsrätten redan blivit genom överenskommelse mellan församlingarna och patronus uppbävd därigenom att Morlanda församling åtagit sig den patronus åliggande skyldigheten ifråga om Morlanda gamla kyrkas nybyggnad och underhåll samt patronus avstått från honom tillkommande kyrkotionde.

Den ifrågasatta ersättningen till patronus synes icke böra lägga något hinder i vägen för patronatsrättens avskrivning, enär patronus ju förklarar sig nöjd med den ersättning, som Kungl. Maj:t med riksdagen kan finna skälig.

Att staten bör underkasta sig en dylik ersättningsskyldighet för avskaffande av ifrågavarande patronatsrättighet har ovan antytts och framgår ytterligare av vad patronus uti den här ovan åberopade handlingen rörande detta ämne anfört. Här torde emellertid vidare få erinras om att såväl patronus som församlingen redan underkastat sig avsevärda uppoffringar för det ifrågavarande ändamålet. Sålunda har ju å ena sidan patronus åtagit sig en betydande restaurering av kyrkan och avstått från sitt tionde, medan församlingen å andra sidan övertagit ett underhåll och nybyggnad, som förut icke ålegat församlingen. Det kan under sådana förhållanden icke anses annat än rimligt att staten åtager sig att gälda den ersättning, som skäligen bör tillkomma patronus för avstående från patronatsrätten.

Med anledning av vad sålunda anförts få vi härmed i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes i nåder vidtaga sådana åtgärder, att patronatsrätten ifråga måtte vardas avskaffad och Morlanda pastorat, med avseende å tillsättande av kyrkoherde vid näst inträffande ledigheter, förklaras skola betraktas såsom konsistoriellt pastorat, ävensom, i händelse av patronatsrättens upphävande, det hittills inom pastoratet utgående kyrkotiondet måtte förklaras skola upphöra.
Morlanda den 22 mars 1915.

Underdånigst

Joh:s Augustsson.

Hugo Hallgren.

Anders Abrahamsson.

P. A. Pettersson.

Axel E. Hansson.

Att förestående avskrift är lika lydande med hit inkommen handling be-
tygar Stockholm och kungl. ecklesiastikdepartementet den 31 mars 1915.

Ex officio:

Ernst Törnell.

Vidimeras:

A. Dahlén.

E. Millqvist.

Avskrift av avskrift.

Bil. 5.

TILL KONUNGEN.

Då jag inhämtat, att fråga är om upphäfvande af patronatsrättigheterna i riket, får jag såsom ägare af sagda rätt i Morlanda pastorat härmed i underdånighet påkalla Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet dels på de speciella förhållanden, som äga rum rörande Morlanda kyrkas restauration, dels på de grunder, hvarpå min patronrätt till skillnad från flertalet andra stöder sig.

Den 26 november 1910 förvärvade jag genom köp egendomen Morlanda Säteri. I köpet ingår äfven patronatsrätten, hvarom köpekontraktet stadgar sålunda: »Med köpet följer jus patronatus till Morlanda kyrka, grundad, enligt patronbrev af den 29 December 1648, på byte med danska kronan emot två gårdar, Kärra och Lilleby, på Hisingen, etc.».

Jag hade alltså den uppfattningen, att sagda rätt icke kunde utan mitt medgifvande och med mig öfverenskommen ersättning mig beröfvas.

Endast helt kort tid hade jag innehaft patronrätten, då församlingarne för mig oförmodadt uppställde kraf på högst betydande reparationer och tidsenliga förbättringar av kyrkan. Med anledning häraf föreslog jag — för att undvika en tidsödande rättslig utredning, hvilket var så mycket önskvärdare som frågan om kyrkans restauration sedan många år var aktuell — frivilliga förhandlingar mellan mig och församlingarna i frågan. Dessa resulterade i en öfverenskommelse af den 14 dec. 1912 (Bil. A), genom hvilken jag åtog mig att försätta Morlanda kyrka i det skick, som en af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande förordnad laga syn kunde bestämma. Dylig syn hölls den 19 nov. 1913 och påsynade brister, för hvilkas afhjälpande ansågos erforderliga arbeten, i penningar värderade till 19,475: — kronor, hvilka brister Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande där-
efter ålagt mig att hafva afhjälpt ett år, sedan ritningar och kostnadsförslag blifvit af Eders Kungl. Maj:t i nåder fastställda. Dylika ritningar och kostnadsförslag blefvo förra året af mig ingifvna och äro f. n. beroende på Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning.

För den nu alltså förestående reparationen funnos i kyrkokassan endast tillgängliga 148 kr. 97 öre, hvarför hela det belopp, som i öfrigt för arbetena kommer att erfordras — alltså för enskild man högst betydande summor — af mig privat måste gäldas.

Då jag för kyrkan gjort dessa i min ställning högst kännbara uppoffringar, har det skett under det vissa antagandet, antingen att jag skulle bibehållas okränk vid min patronatsrätt, eller också — och detta kanske sannolikare, då jag visste, att statsmakterna sedan länge arbetat för dessa rättigheters upphörande — att jag af staten för densamma skulle erhålla vederbörlig aflösning. Då församlingarna dessutom uttalade en liflig önskan, att patronrätten måtte upphöra, ville jag, i hvad på mig ankom, bidra här till, hvarför jag den 23 juni 1913 till dem utgifvit en handling, enligt hvilken jag förbundit mig att godvilligt afstå från patronatsrätten »för så vitt staten i sammanhang med den ansökan, som nu kommer att göras af Morlanda församlingar, lämnar mig ersättning för nämnda 1½ hemman å Hisingen med belopp, som Kungl. Maj:t med riksdagen kan finna skäligt och som då enligt den mening, som äfven Morlanda församlingar uttalat, lämpligen synes böra bestämmas till hälften af dessa hemmans taxeringsvärde, sådant detsamma fastställes af 1913 års prövningsnämnd.»

Af häradsskrifvaren i Göteborgs fögderi den 10 december 1912 utfärdadt taxeringsbevis för dessa egendomar bifogas (Bil. B), varaf dels framgår identiteten med de hemman, som kronan fått i byte mot patronrätten af dåvarande ägaren till Morlanda säteri, dels att dessa hemmans taxeringsvärde då utgjorde 42,600: — kronor, och är detta taxeringsvärde alltjämt oförändradt.

Ombud för Morlanda pastorats församlingar ha den 22 sistlidne mars till Eders Kungl. Maj:t inlämnat en underdånig framställning om patronatsrättens i Morlanda upphörande och därvid bilagt det af mig lämnade ofvannämnda medgifvandet att mot viss ersättning afstå från patronatsrätten. I det jag beträffande min rätt till ersättning åberopar, hvad jag i sagda handling utredt och andragit, får jag härmed till sakens ytterligare belysande anföra.

Att statsmakterna icke utan vederbörligen träffad överenskommelse med ägaren af patronatsrätten i Morlanda kunna afhända denne sagda rätt, som är *hans lagligen förvärfvade privata egendom*, torde omedelbart framgå af patronbrevet, som här i bevittnad afskrift biläggas (Bil. C.). Detta brev är icke en förläningshandling i vanlig mening, utan ett bytesbrev. Konungen i Danmark och dåvarande ägaren af Morlanda säteri, Daniel Bildt, hafva i laga ordning sig emellan förrättat ett byte och därå utfärdat hvar sin åtkomsthandling. Det bytes- och åtkomstbrev å hemmanen på Hisingen, som B. utfärdat åt danska kronan, biläggas likaledes här i afskrift (Bil. D.). I bytesbrevet heter det beträffande patronrätten etc., att »B. och han Arffvinger maa och schal haffue Nyde bruge och beholde, till Ewindelig Eyendomb». Någon tidsgräns, efter hvilken kronan skulle kunna försätta patronatsrätten ur kraft, är för brevet fullkomligt främmande. Att yttermera styrka detta, heter det därefter omedelbart: »och kiendis wij oss och worre efterkommere koninger udj Danmark och Norge, samp Norgis Crone, Aldeelis ingen yderneerede Rett, Rettighed eller herlighed att haffue till eller Wdj for Jus patronatus — efter denne dag i Nogen maade». Kronan har faktiskt sålunda afhänt sig hvarje rätt att ingripa i eller rubba detta jus patronatus. Kronans

»höyhed och herlighed» d. v. s. rätten att vara herre öfver — »till Morlandkierke» är af henne själf lagd i patronus' hand. Endast ett fall för rättens fråntagande från patronus skulle kunna tänkas, nämligen att denne icke fullgjorde sina skyldigheter enligt patronbrevet, men något dylikt är det ju ej ens fråga om. Att kronan själf skulle frångå B. hans af henne välfångna rätt, det har man i bytesbrevet — såsom en orimlighet — aldrig ens räknat med som en möjlighet. Däremot förbinder sig kronan att för Bildt stå hemul gent emot »hver Mands tilltale» med tilläventyrs bättre anspråk på patronatsrätten. Och om B. af sådan tredje man på grund af kronans bristande hemul blefve »wdj Nogen dom eller Rettergang» afvunnen sitt jus, så förpliktigar sig kronan i slutet af bytesbrevet »At Wederlegge etc.» eller i svensk öfversättning »att i vederlag gifva förenämnde Daniel Bildt och hans arfvingar en nöjaktig och likaså välbelägen gengäld och ersättning inom sex på hvarandra följande veckor och hålla honom skadeslös på alla sätt».

Om nu likväl statsmakterna vilja ingripa för denna rätts afskaffande, så torde omedelbarligen framgå, att så först kan ske, om och sedan ägarens godvilliga medgifvande för en sådan åtgärd vunnits. Och beträffande ersättningen torde det få anses lika uppenbart, att den part, som vill ha sin bytesdel tillbaka, måste till andra parten återställa dennes bytesdel, d. v. s. i detta fall statsmakterna till patronrättens ägare de båda hemmanen på Hisingen. Detta oberoende det skadestånd, som eljest kunde fordras.

Tillsär man, huru rättsförhållandet mellan kronan och patronus under de olika tidsskedena af patronrättens bestånd i det allmänna medvetandet blifvit betraktadt, så har städse i pastoratet rådt den uppfattningen, att sagda rätt ej kunde ägaren beröfvas, utan att fullt vederlag för densamma af kronan lämnades. Men äfven i hela vårt län har en dylik mening varit gällande, ett förhållande, till stöd för hvilket jag exempelvis här kan anföra ett uttalande i verket Bohusläns Historia och Beskrifning af A. E. Holmberg; efter författarens död genomsedd och rättad af G. Bruswitz, Örebro 1867 (se under Morlanda pastorat och socken, som börjar sid. 308): »Patronrättigheten, hvilken sträcker sig till tillsättande af både pastor och komminister, erhöles mot utbyte af ett par gårdar på Hisingen, för hvilka Kronan måste lämna Bildtska släkten ersättning, om nämnda rättighet skulle densamma frångå.»

Men äfven i den utredning, som på uppdrag af staten själf verkställes rörande patronatsrättigheterna, nämligen år 1901 af numera regeringsrådet G. Thulin, erkännes utan förbehåll statens ersättningsskyldighet. Så anföres i sagda Utredning rörande patronatsrättigheterna i Skåne, Halland och Bohuslän Afdeln. I kap. VI, Om upphäfvande af patronrättigheterna å sid. 256: »För några patronrätter torde det ersättningsbelopp etc., men äfven eljest har man stundom vägledning för att åtminstone bestämma det minimibelopp, hvarå en patronus kan göra anspråk, i det för patronatsrätterna i flera fall till kronan utgifvits visst ekonomiskt vederlag, som patroni naturligen måste anses berättigade återfå». Där-efter uppräknas i särskild not de jura patronatus, som förvärfvats genom förpantning, genom köp och genom byte, bland hvilka sistnämnda Morlanda. Ytterligare kan jag i detta sammanhang anföra, hurusom justitiekanslersämbetet i en administrativ tvist (åren 1896—1904) rörande patronus i Morlanda redovisnings-

skyldighet uttalat, att patronrätten i Morlanda måste anses såsom en på kontrakt mellan två parter grundad rätt.

Att jag, ehuru väl jag ansett ostridigt att den minimiersättning, som lagligen borde tillkomma mig för patronrättens afstående, är nämnda 1½ mantal eller deras nuvarande handelsvärde likväl i ofvanberörda handling af den 23 juni 1913 frivilligt erbjudit mig att *i detta sammanhang* afstå densamma, därest staten lämnar mig förut omnämnda ersättning för den enligt lagliga handlingar till staten ursprungligen utgifna bytesvalutan, ett mant. kr.-sk. Kärra Ligården i Säfve socken och ½ mt. Skatte Lilleby Norgården i Björlanda socken har, som sagdt, berott på min önskan att underlätta, att frågan om härvarande patronrätts upphörande snarast möjligt måtte vinna sin lösning.

Hvad ersättningsbeloppets storlek beträffar, vågar jag förutsätta, att intet mindre belopp än nämnda halfva taxeringsvärde, 21,300: — kronor, kan pröfvas skäligt, då af det föregående ju framgår, att den af mig åtagna kyrkoreparationen medtager största delen af denna summa, hvarför ersättning för mina hittills tiondefria fastigheters mistande af denna förmånsrätt samt för kallelserätten etc. ändock blifver synnerligen anspråkslös.

Under åberopande af hvad jag sålunda anfört och visat, vågar jag härmed underdånighet yrka

att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att ersättning beredes mig för avstående av den mig tillkommande patronrättigheten i Morlanda pastorat af Göteborgs stift med halfva taxeringsvärdet af de hemman, mot hvilkas bortbytande till Kronan denna patronrättighet erhållits, Kronor Tjuguetuseatrehundra.

För den händelse åter att patronrätten icke i detta sammanhang skulle komma att aflösas, utan framgent äga bestånd, får jag i underdånighet fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på mom. 3 i den här förut omnämnda öfverenskommelsen mellan mig och Morlanda pastorats församlingar (Bil. A). Detta moment innehåller, att församlingarna, mot öfvertagande från patronus af rättigheten att för kyrkan disponera kyrkans af patronus uppburna inkomster, förbinda sig att öfvertaga densammas underhåll och nybyggnad, sedan den i mom. 1 af öfverenskommelsen omnämnda kyrkorestaurationen fullbordats. Efter öfverenskommelsens ingående har jag blifvit uppmärksamgjord på att Eders Kungl. Maj:ts stadfästelse erfordras, för att densamma skall vara inför staten gällande till nutida och framtida efterrättelse vid frågor om Morlanda kyrkas underhåll och nybyggnad, hvilka enligt densamma hädanefter skola påhvila uteslutande Morlanda pastorats församlingar. På grund häraf får jag i underdånighet yrka,

att, för den händelse patronrätten i Morlanda skulle komma att fortfara, Eders Kungl. Maj:t täcktes meddela nådig stadfästelse å den mellan mig och Morlanda pastorats församlingar den 14 december 1912 ingångna öfverenskommelsen, ihvad den, enligt sitt mom. 3, innebär, att försam-

lingarna för all framtid mot att få disponera kyrkans af patronus uppburna inkomster, ensamma ansvara för och verkställa Morlanda kyrkas underhåll och nybyggnad, hvarifrån jag och mig efterföljande patroner alltså aldeles fritagas.

Underdånigst
Gunnar Sanne.
 patronus ecclesie i Morlanda.

Morlanda Säteri pr Kårehogen den 17 april 1915.

Vidimeras:
A. Dahlén.
E. Millqvist.

Avskrift av avskrift.

Bil. 6.

Wii Frederich Den Tridie med Guds Naade Danmarchis, Norgis, Wendis, och Gottis Koningh, Hertug udj Slesswig Holstein, Stormarn och Dijtmarshen, Greffue udj Oldenborg och Delmenhorst, Giöre alle witterligt, at efftersom oss Elskl: Daniel Bildt til Morlandgaard wor Mand tienner och befallingsmand udj Backe Closter, Nu for Magelaug och æwig Eyendom til oss och Cronen underdanigst haffuer udlagt, effterschreffne hans gaarde och gods Liggendes paa wort Land Hiissinge wdj wort Rige Norge, Nemlig en fuld gaard wdj Kiere, Oluff Erichsen paa boer, Skatter Aarligen, Smör vj pund, j ort i fudring, j Lamb, j gaass, och ij höns, Noch en gaard wdj Lilleby, Skatter Aarligen, Smör iijj pund, for foedernöd j Rixdaller, j Lamb, j gaass, ij höns Med ald for de Gaarders och goedsis eyendomb, Landgilde herlighed Rentte och Rette tilleggelse Aldeelis indted wndertaget i nogen maade, efftersom det breff bemelte, Daniel Bildt, Oss och Cronen derpaa giffuet haffuer, ydermeere formelder och udvisser, Da haffue wj derimoed till fyldest Wederlaug, Naadigst Jgien Udlagt, til for de Daniel Bildt och hans Arffuinger, ald wor och Cronens høyhed och Jus Patronatus til hans Sognekierke, Morlandkierke, Liggendis paa Oroust i for de wort Rige Norge, Sampt Kierkens Anpart tiende, dersammesteds, huilcken for de Vor och Cronens høyhed och Jus Patronatus til for de Morlandkierke, Sampt kierkens Anpart tiende, efftersom forskre (ffue) t Staar, bemelte Daniel bildt och hans Arffuinger maa och schal haffue, Nyde, bruge och beholde, til Ewindelig Eyendomb, och kiendis wij oss och worre effterkommere koninger vdj Danmark och Norge, Sampt Norgis Crone, Aldeelis ingen ydermeere Rett, Rettighed eller herlighed at haffue til eller wdj for de Jus patronatus till for (de) Morland kierke eller denss Anpart tiende effter denne dag i Nogen maade, Mens offtbemelte kierkis Jus Saa vel som tienden, At følge for (de) Daniel Bildt och hans Arffuinger som Rette Patroner och som forskreffuet Staar Der imoed schal for (de) Daniel bildt pligtig werre Sielff at holde for de Mor-

land kierke wed Liige och magt, Ligge som hiid indtil scheid er. Som hand och hans Arffuinger for Gud i himmelen och oss eller worre effterkommere koninger i Danmark och Norge, agter at forsuare, dissligeste schal hand och effter ordinancen udgiffue. Aarlig Bispens och Proustens giesterie som aff Arrids tiid aff samme kierke ganget er, dog schal for (de) Daniel bildt som Retter Patron høyheden och herligheden offuer forskreffne kierke beholde, och Naar Nogen Prest kaldis schal, da maa ingen kaldis, Uden den som först aff Bispen off(ue)rhört er, och til Saadant et helligt Embide schickelig och dygtig befundin, dernest schal for de Daniel Bildt och hans Arffuinger (: om dennem Löster:) Sielff maa Sette kierke werger, kierkens Regenschaber forhöre och kierkens indkomst, kierken til fremtariff, forbedring, opbyggelse och beste, Sielff Disponere och Raadig werre, derhoss ochsaa Sielff maa bruge och forleene, kierkens tiende for billig feste och affgiffit til hue som heldst den (nem) Löster, Dog Saa frembt Nogen Nöd Riget Anstödte (: det Gud allermeggt: Naadeligen affwende:) da schulle kierken efftersom det worder bevilget och paa böden komme Riget till hielp Ligge Ved Andre kierker effter sin formuffue. Thj bepligter wj oss och vorre effterkommere koninger vdj Danmark och Norge, samt Norgis Crone, At frjhiemble och fuldkommeligen tilstaa, for de Daniel Bildt och hans Arffuinger for de Jus patronatus til bemelte Morlandkierke, Sampt desen tiende, och ald dess høyhed och herlighed, efftersom forskreffvet Staar, for hver Mands tiltalle som derpaa kand talle med Rette i Nogen maade, och dersom Saa scheidde at for (de) Jus patronatus eller for (de) Morlandkierke tiende och dess høyhed och herlighed, bleff for de Daniel bilt eller hans Arffuinger affwunden wdj Nogen dom eller Rettergang for wor Wanhiimmelss bröst schyld, da bepligte wj oss och wore effterkommere, koninger wdj Danmark och Norge, Sampt Norges Crone, At Wederleegge for (de) Daniel Bildt och hans Arffuinger, Nøyagtigt och saa welbeyleligt scheel och fyldest inden Sex Sampfelde Uger dernest effter och holde det hannem och hans Arffuinger Skadisslöss wdj alle maader, Giffuet paa Vort Slot Kiöbenhaffn den 19 Decembris Anno 1648.

Under Vort Signet

Frederich.

Att ovanstående diplomatariska avskrift till alla delar överensstämmer med det i Morlanda Säteris arkiv förefintliga, företedda originalet betygas.

And. Grape

Fil. Dr. Förste Bibliotekarie vid
Uppsala K. Universitets Bibliotek.

Rätt afskrifvet från D:r Grapes diplomatariska afskrift betyga

Bror Samuelsson

v. pastor i Morlanda pastorat.

Anna Warodell.

Avskrift.

Utdrag af landskontorets brefkoncept för den 20 juli 1915.

Till Konungen angående patronatsrättighetens i Morlanda pastorat upphörande.

Det åligger Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande att afgifva underdånigt yttrande i anledning af gjorda framställningar från Morlanda pastorats församlingar och patronus därstädes Gunnar Saune om upphäfvande af den ägaren till Morlanda säteri tillkommande patronatsrätt m. m. och får Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i sådant afseende i underdånighet anföra, att, då det otvifvelaktigt vore för det allmänna och församlingarna gagneligt, om patronatsrätten avskaffades, och den af patronus härför fordrade ersättningen synes rimlig, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande finner sig böra i underdånighet tillstyrka nådigt bifall till framställningarne samt hemställa, att föreskrift måtte meddelas, att kyrkoherdetjänsten i Morlanda pastorat skall för framtiden tillsättas enligt gällande lag angående tillsättande af prästerliga tjänster.

Göteborg i landskontoret den 20 juli 1915.

Underdånigst

*Gustaf Lagerbring.**Elof Warmark.*

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

Elof Warmark.

Rätt afskrifvet intyga:

*K. Allan Berglund.**Fingal Lundh.*

Avskrift av avskrift.

Bil. 8.

Avskrift.

TILL KONUNGEN.

Domkapitlet i Göteborg har anbefallts att afgifva underdånigt utlåtande i ärende angående ifrågasatt upphäfvande af den ägaren till Morlanda säteri tillkommande patronatsrätten.

I anledning häraf får domkapitlet i underdånighet på de skäl kontraktsprosten H. Crona i afgifvet yttrande i ärendet anfört hemställa, att ifrågavarande

patronatsrätt måtte mot föreslaget vederlag till patronus ecclesiae upphävas och föreskrift meddelas, att kyrkoherdetjänsten skall för framtiden tillsättas enligt gällande lag angående tillsättning af prästerliga tjänster.

Underdånigst
(*Underskrifter*).

Göteborg den 2 juni 1915.

Angående upphäfvande af patronatsrätten i Morlanda pastorat.

Rätt afskrifvet; betygar å tjänstens vägnar:
G. Norström.

Godsägaren *G. Sanne.*

Rätt afskrifvet betyga:

K. Allan Berglund.

Fingal Lundh.

Avskrift af avskrift.

Bil. 9.

Till Högvärldiga Domkapitlet i Göteborg.

I resolution den 20 nästlidne april har Domkapitlet anmodat undertecknad att i ärende rörande underdånig framställning från Morlanda pastorats församlingar om upphäfvande af den ägaren till Morlanda säteri tillkommande patronatsrätten inhämta yttrande af patronus ecclesiae samt att därmed jämte eget yttrande till Domkapitlet inkomma.

I anledning häraf får jag med öfversändande af remisshandlingarne i ärendet jämte ankommet yttrande af patronus ecclesiae i Morlanda pastorat Gunnar Sanne för egen del anföra följande:

Morlanda pastorat har, så vidt mig känt är, ej haft någon anledning till missnöje med afseende på det sätt patronus utöfvat sin rätt att kalla kyrkoherde, hvaremot dock under senare tider tvistigheter förekommit mellan patronus och församlingarna rörande ekonomiska frågor särskildt med afseende på kyrkobyggnaden; och få väl dessa tvistigheter anses hafva i samband med den allmänna önskan inom landet att frigöra församlingarna från beroende af patronatsrätten bidragit till ifrågavarande framställning om patronatsrättens upphörande.

Vid kyrkostämma med församlingarna den 16 april 1913 har öfverenskommelse träffats mellan patronus och församlingarna rörande patronatsrättens eventuella upphörande på så sätt, att Morlanda pastorat skulle åtaga sig kyrkans

nybyggnad och underhåll samt patronus afstå från honom tillkommande kyrktionde.

Patronus har såsom villkor för patronatsrättens afstående förbehållit sig ersättning för de båda gårdar, som vid patronatsrättens tillkomst öfverlämnats till danska kronan, med ett belopp af 21,300 kronor, utgörande nuvarande halfva taxeringsvärdet af gårdarne; och synes mig denna fordran äga stöd i patronatsbrevet samt vara fullt billig och befogad, då patronus, som nyligen erhållit patronatsrätten genom köp af Morlanda säteri, fått vidkännas en kostnad för kyrkans restaurering, som motsvarar i det närmaste det vederlag, han fordrar för patronatsrättens afstående.

På grund häraf får jag tillstyrka, att patronatsrätten måtte upphävas och Morlanda pastorat med afseende på tillsättande af kyrkoherde vid näst inträffande ledigheter förklaras skola betraktas såsom konsistorielt pastorat, äfvensom i händelse af patronatsrättens upphäfvande det hittills inom pastoratet utgående kyrktiondet måtte förklaras skola upphöra.

I Orusts och Tjörns kontraktsprostexpedition den 25 maj 1915.

Hugo Crona.

Kontraktsprost.

Avskriftens riktighet intygas:

Ex. officio

Hugo Crona.

Rätt avskrivet intyga:

K. Allan Berglund.

Fingal Lundh.
